

บทบรรณาธิการ

Editor's Note

วารสารรุสมีแลฉบับที่ทุกท่านกำลังอ่านอยู่นี้เป็นฉบับที่กองบรรณาธิการดำเนินการด้วยความปลื้มปริ่มเป็นพิเศษอันเนื่องมาจากการที่ “โนรา” ได้รับการขึ้นทะเบียนโดยองค์การยูเนสโกให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของมนุษยชาติที่จับต้องไม่ได้เมื่อเดือนธันวาคม 2564 ที่ผ่านมา นับเป็นครั้งที่สามต่อจาก “โขนไทย” และ “โนวตไทย” ที่ประเทศของเรามีชาวดีเช่นนี้ การจัดทำวารสารฉบับนี้ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับโนราจึงเป็นเสมือนการได้เป็นส่วนหนึ่งของความภาคภูมิใจดังกล่าวร่วมกับชุมชนโนราแห่งคาบสมุทรปักษ์ใต้บ้านเรา

หลังจากโนราได้รับการขึ้นทะเบียนดังกล่าวก็เป็นเรื่องที่น่ายินดีว่า ภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะชุมชนโนราในภาคใต้ต่างมีการจัดกิจกรรมในหลากหลายมิติ เข้าใจว่าไม่เพียงแต่เป็นการประกาศถึงคุณค่าของโนราต่อชุมชนภาคใต้และคนทั่วประเทศเท่านั้น แต่ยังเป็นการขยายขยาย “ที่ทาง” ของโนราให้มีที่ยืนในสังคมมากยิ่งขึ้น

เวทีที่ผมสนใจเป็นพิเศษคือเวทีเชิงวิชาการ ซึ่งที่ผ่านมามีสถาบันทัศนคติศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ และสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลามีการจัดเวทีสัมมนาเชิงวิชาการเกี่ยวกับโนราขึ้น องค์ความรู้มากมายจากผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่น คติชนวิทยา ภาษาศาสตร์ นาฏศาสตร์ เป็นต้น ต่างมาร่วมกันนำเสนอความรู้ ความเห็น และความเชื่อ จากการรับฟังในเวทีต่าง ๆ นั้นพบว่า “ขอบฟ้าแห่งความรู้” เรื่องโนรานี้มีความกว้างขวางเกี่ยวข้องกับหลากหลายศาสตร์ และที่สำคัญก็คือยังมีช่องว่างอีกมากมายให้ศึกษาในมิติที่แต่ละท่านสนใจ ส่วนความรู้ที่ดูเหมือน

จะตกผลึกแล้วก็ตามก็ยังสามารถ “ตีความ” ใหม่ตามหลักฐาน ข้อค้นพบ หรือกระบวนทัศน์ใหม่ ๆ ได้เช่นกัน ดังนั้นความคึกคักของชุมชนโนราครั้งนี้จึงไม่เพียงเกิดขึ้นกับผู้สืบทอดโนราเท่านั้น แต่ยังรวมถึงแวดวงวิชาการด้วย

ในคราวที่สถาบันทักษิณคดีศึกษาจัดกิจกรรมรำลึกถึงท่านศาสตราจารย์สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ นักวิชาการด้านคติชนวิทยาคนสำคัญของภาคใต้ เมื่อวันที่ 14 มกราคม 2565 ที่ผ่านมา หนึ่งในกิจกรรมของงานดังกล่าวก็คือการแสดงปาฐกถา เรื่อง “โนราในสายตานาฏยสากล” โดยศาสตราจารย์พรัตน์ ดำรงภาควิชาศิลปการละคร คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หนึ่งในนักวิชาการที่มีบทบาทสำคัญที่ทำงานอย่างใกล้ชิดกับชุมชนโนราในการเสนอให้โนราได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของมนุษยชาติที่จับต้องไม่ได้ ท่านกล่าวไว้อย่างน่าสนใจว่า “การฝึกโนรานั้นผู้สืบทอดผู้เรียนจากครูท่านใดก็ขอให้สืบทอดอย่างนั้น ทำให้ท่าที่ครูของท่านสอนงดงามสมบูรณ์แบบถือเอาครูผู้สอนนั้นเป็นหลัก เพราะฉะนั้นเสน่ห์ของโนราคือแต่ละสายตระกูลซึ่งในเวลานี้มีอยู่ 5 สายตระกูลนั้นมีความแตกต่างกัน แตกต่างเป็นความเข้มแข็งแต่ละสายอาจเคลื่อนไหวที่ต่างกัน วางน้ำหนักต่างกันแล้วก็มี

รายละเอียดต่างกันแต่มาจากรากหรือมาจากความรู้ที่มีรากเดียวกัน” ข้อคิดเห็นของศาสตราจารย์พรัตน์สะท้อนให้เห็นถึงปรัชญาโนราที่แม้จะมี “รากเหง้าเดียวกัน” แต่ก็มี “ความต่าง” ตามการตีความหรือความรู้ความเข้าใจของบรรพบุรุษ ความต่างนี้กลับมีศักยภาพให้เกิดความแตกแยกของชุมชนโนราว่าของใครเป็น “ของแท้” หรือ “ดีที่สุด” มากน้อยกว่ากันหากจะกล่าวในเชิงปรัชญาหน้อยก็คือโนรามีความเป็น “อัตถิภาวนิยม” (Existentialism) คือ การยอมรับความไม่เหมือนกันในประสบการณ์ของปัจเจกบุคคลหรือครูโนราที่กระจัดกระจายออกเป็นสายตระกูลต่าง ๆ ทั่วทั้งภาคใต้ นี่จึงเป็นปรัชญาอันสำคัญของโนราที่คนรุ่นหลังควรครุ่นพิจารณาให้เข้าใจอย่างถ่องแท้

เรากลับมาที่เนื้อหาของสนใจของวารสารธุสมิแลฉบับนี้ต่างเต็มไปด้วยเรื่องราวและชีวิตของโนรา โดยเริ่มตั้งแต่ภาพใหญ่ของโนราปักชำได้ และลงลึกจนถึง “โนราเฉพาะท้องถิ่น” อย่าง “โนราควน” หรือ “โนราแขก” ที่มีความเฉพาะตัวในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่น่ากังวลว่าท่ามกลางความชื่นชมยินดีของโนรากระแสหลัก โนราควนกลับค่อย ๆ มีที่ทางน้อยลงด้วยเงื่อนไข ปัจจัย และบริบทบางประการที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งท่านผู้สนใจสามารถอ่านได้จากเนื้อหาในวารสารธุสมิแลฉบับนี้

ภิกษุญาณ ใคนุ่นนา
บรรณาธิการ

■ เยาวชนจากกลุ่มรักษ์ในวัง ต.คูเต่า อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

